Remissvar: EU penningtvättspaket

Finansdepartementet
Diarienummer: Fi2026/01654

LSU, Landsrådet för Sveriges barn- och ungdomsorganisationer, är en paraplyorganisation för den svenska ungdomsrörelsen. Vi företräder barn- och ungdomsorganisationers gemensamma intressen och arbetar för att stärka ungas möjligheter att organisera sig och utöva inflytande i samhället.

LSU välkomnar ambitionen att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism, men understryker vikten av att nya kontrollkrav inte skapar oproportionerliga hinder för ungas demokratiska organisering.

Sammanfattning

1. **LSU efterfrågar att registreringsskyldighetens omfattning och administrativa konsekvenser prövas särskilt utifrån barn- och ungdomsorganisationers förutsättningar.** Kraven behöver vara proportionerliga och ta hänsyn till behovet av låga trösklar till engagemang, föreningars olika administrativa förutsättningar och de naturliga generationsskiften som präglar ungdomsrörelsen.

2. **LSU efterfrågar tydlig rättslig vägledning om hur ledande befattningshavare ska identifieras i ideella föreningar och vilka personer som ska registreras när en verklig huvudman inte kan identifieras.** LSU efterfrågar också ett tillgängligt registreringsförfarande som säkerställer att även unga och minderåriga föreningsföreträdare kan fullgöra registreringsskyldigheten.

3. **LSU efterfrågar proportionerliga och rättelseinriktade kontrollåtgärder**, där möjligheten att avhjälpa administrativa brister prioriteras framför ekonomiska sanktioner. LSU avstyrker att viten används utan tillräcklig hänsyn till ideella organisationers ekonomiska förutsättningar.

4. **LSU avstyrker den föreslagna avgränsningen av avgiftsbefrielsen till ideella föreningar som inte är skyldiga att ansöka om registrering i handelsregistret** och efterfrågar i stället avgiftsbefrielse för samtliga ideella föreningar, oavsett hur verksamheten är organiserad eller finansierad.

5. **LSU efterfrågar en kontraheringsplikt för banker gentemot ideella organisationer** som registrerats i registret över verkliga huvudmän, för att säkerställa tillgång till grundläggande finansiella tjänster såsom bankkonto. Kontraheringsplikten bör kombineras med möjligheter för banker att använda registrets uppgifter i sina kundkännedomsprocesser.

6. **LSU efterfrågar en långtgående samordning mellan offentliga aktörer och deras administrativa processer,** där uppgifter från registret över verkliga huvudmän kan återanvändas för att minska dubbelrapportering och administration. Det gäller offentliga bidragsgivare och andra offentliga aktörer som begär in motsvarande uppgifter. Samordningen ska ske med bibehållet integritetsskydd, där tillgången till uppgifter begränsas utifrån respektive aktörs behov och rättsliga förutsättningar.

7. **LSU efterfrågar ett starkt integritetsskydd för registrerade företrädare**, särskilt när registreringen kan innebära att känsliga personliga uppgifter offentliggörs hos unga som engagerar sig i exempelvis politiska eller religiösa organisationer.

Motivering

14.4 och 14.12.3 Registreringsskyldighet och konsekvenser för den ideella sektorn
Promemorian föreslår att registreringsskyldigheten för ideella föreningar ska omfatta föreningar med organisationsnummer. LSU efterfrågar att registreringskraven och deras praktiska tillämpning utformas med särskild hänsyn till föreningar med begränsad administrativ erfarenhet och små ekonomiska resurser.

Utgångspunkten bör vara att även unga och mindre erfarna föreningsföreträdare, utan tillgång till anställd personal eller särskild juridisk kompetens, ska kunna förstå och uppfylla kraven. Ett registreringsförfarande som är tillgängligt för dessa föreningar skapar bättre förutsättningar för att regelverket ska fungera för hela föreningslivet.

Barn- och ungdomsorganisationer har en särskild betydelse för demokratin genom att ge unga möjlighet att själva bilda, leda och utveckla föreningar. För många innebär föreningslivet det första steget in i ett demokratiskt engagemang.

LSU vill särskilt understryka betydelsen av låga trösklar till engagemang. Administrativa krav som för en erfaren föreningsföreträdare kan framstå som enkla kan för den som är ny, osäker eller saknar tidigare föreningserfarenhet utgöra betydande hinder. Även till synes begränsade krav kan minska viljan att bilda en förening eller åta sig ett förtroendeuppdrag.

Det är dessutom den samlade administrativa bördan som behöver beaktas. Många enskilt begränsade krav från olika myndigheter, banker, bidragsgivare och den egna riksorganisationen kan tillsammans skapa betydande hinder för föreningsengagemanget.

LSU vill i sammanhanget uppmärksamma att de offentliga resurserna till civilsamhället har minskat samtidigt som de samlade kraven på kontroll, redovisning och administration har ökat. Det innebär att en allt större del av organisationernas begränsade resurser behöver användas till administration i stället för verksamhet. LSU efterfrågar därför att nya administrativa skyldigheter också möts av ekonomisk kompensation genom en förstärkning av det offentliga stödet till ungdomsrörelsen, så att organisationernas möjligheter att bedriva sin verksamhet inte fortsatt försvagas.

Ungdomsrörelsen har dessutom en särskild förutsättning i sina återkommande generationsskiften. Till skillnad från många andra organisationer är täta byten av företrädare en naturlig och central del av ungdomsorganisationernas demokratiska funktion. Det innebär att administrativa rutiner regelbundet behöver överföras till nya, ofta oerfarna förtroendevalda. Krav som i andra organisationer kan hanteras genom långvarig erfarenhet och kontinuitet innebär därför ett återkommande administrativt arbete inom ungdomsrörelsen.

LSU efterfrågar att regeringen vid utformningen av registreringsskyldigheten särskilt prövar proportionaliteten i förhållande till små och mindre erfarna föreningars förutsättningar. Regleringen bör utformas för att hålla trösklarna till engagemang så låga som möjligt.

14.5.3 och 14.9 Identifiering av företrädare och registreringsförfarande
Den nya penningtvättsförordningen innebär att ledande befattningshavare ska registreras i de fall en verklig huvudman inte kan identifieras. Promemorian uppmärksammar svårigheterna att avgöra vilka personer som ska omfattas av detta krav i ideella föreningar.

LSU efterfrågar tydlig rättslig vägledning om hur ledande befattningshavare ska identifieras i ideella föreningar och vilka personer som ska registreras när en verklig huvudman inte kan identifieras.

Vägledningen behöver vara praktiskt tillämpbar för föreningar med olika organisationsstrukturer och tydliggöra vilka skyldigheter som uppstår vid byte av företrädare.

Detta är särskilt angeläget för ungdomsrörelsen, där det är vanligare med återkommande generationsskiften som innebär att nya och ibland mindre erfarna förtroendevalda behöver ta över ansvaret för organisationens administration. Otydliga regler riskerar därför att skapa återkommande osäkerhet och ytterligare hinder vid överlämningar.

LSU efterfrågar även att registreringsförfarandet utformas så att unga och minderåriga föreningsföreträdare kan fullgöra sina skyldigheter. Digitala identifieringslösningar, såsom BankID, kan underlätta administrationen men får inte i praktiken utestänga unga som saknar tillgång till sådana lösningar från att företräda och registrera sina organisationer.

14.14 och 14.17 Kontrollåtgärder och vite
Promemorian föreslår utökade kontrollbefogenheter för registermyndigheten, bland annat möjligheter att förena förelägganden med vite.

LSU efterfrågar att kontrollåtgärderna utformas med ett tydligt rättelseinriktat syfte. Det centrala bör vara att uppgifterna i registret är korrekta och aktuella, inte att sanktionera administrativa misstag.

Föreningar bör därför i första hand ges tydlig information och möjlighet att komplettera eller korrigera uppgifter. När en förening avhjälper en konstaterad brist bör detta som huvudregel anses tillräckligt, utan att vite behöver aktualiseras.

LSU avstyrker användning av viten utan tillräcklig hänsyn till ideella organisationers ekonomiska förutsättningar. För barn- och ungdomsorganisationer kan även ett beloppsmässigt begränsat vite motsvara en betydande andel av föreningens ekonomi och direkt tränga undan resurser från verksamheten.

14.25 Avgifter
Promemorian föreslår att Bolagsverket ska få ta ut avgifter för handläggningen av ärenden enligt den nya lagen om verkliga huvudmän, men att ideella föreningar som inte är skyldiga att ansöka om registrering i handelsregistret bör vara befriade från avgift.

LSU avstyrker den föreslagna avgränsningen av avgiftsbefrielsen och efterfrågar i stället att samtliga ideella föreningar undantas från avgifter för registrering och ändringsanmälningar enligt den nya lagen.

LSU välkomnar promemorians bedömning att avgifter för registrering kan påverka förutsättningarna att bilda och driva ideella föreningar negativt. Ambitionen om låga trösklar till föreningsengagemang bör vara en generell utgångspunkt för hela den ideella sektorn, oavsett föreningarnas storlek, verksamhet eller finansiering.

Den föreslagna avgiftsbefrielsen omfattar redan merparten av de mindre ideella föreningarna, vilket är positivt. Samtidigt bör avgiftsfrihet vara en generell princip när staten inför administrativa skyldigheter för ideella föreningar. Ideellt engagemang är en viktig samhällsresurs som bör uppmuntras och underlättas, inte beläggas med ytterligare avgifter.

14.12.3 och 14.14.2 Tillgång till banktjänster och minskad administration
LSU efterfrågar att införandet av ett mer omfattande register över verkliga huvudmän också ska innebära konkreta administrativa förenklingar för civilsamhället.

LSU efterfrågar en kontraheringsplikt för banker gentemot ideella organisationer som registrerats i registret över verkliga huvudmän, för att säkerställa tillgång till grundläggande finansiella tjänster såsom bankkonto.

Möjligheten att öppna och administrera ett föreningskonto är en grundläggande förutsättning för föreningsverksamhet. När föreningar saknar tillgång till banktjänster riskerar det att i praktiken begränsa deras möjlighet att utöva föreningsfriheten. En kontraheringsplikt bör utformas med bibehållna krav på åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

LSU efterfrågar också att banker ges möjlighet att använda registrets uppgifter för att förenkla sina kundkännedomsprocesser och minska behovet av att återkommande begära in samma information.

LSU efterfrågar även en långtgående samordning mellan offentliga aktörer. Om ideella föreningar åläggs att registrera och löpande uppdatera uppgifter om sina företrädare bör dessa uppgifter, där det är rättsligt möjligt, kunna användas i andra offentliga processer där motsvarande information efterfrågas.

Det gäller bland annat offentliga bidragsgivare, som bör kunna använda registrets uppgifter för att verifiera eller inhämta relevant information vid bidragsansökningar och redovisningar. Samma princip bör gälla andra myndigheter och offentliga aktörer som begär in uppgifter om föreningars företrädare.

LSU vill i detta sammanhang uppmärksamma den bredare utvecklingen mot ökade kontroll- och rapporteringskrav inom civilsamhället. När olika offentliga aktörer förändrar sina krav vid olika tidpunkter, med skilda definitioner och förfaranden, skapas en samlad administrativ belastning och osäkerhet för föreningarna.

LSU efterfrågar därför god framförhållning, tydlig vägledning och en högre grad av samordning och harmonisering mellan offentliga aktörer. Gemensamma definitioner, samordnade informationskrav och möjligheter att återanvända redan registrerade uppgifter bör vara utgångspunkten.

Ett mer centraliserat register måste innebära förenklingar även för de organisationer som omfattas av registreringsskyldigheten, inte enbart för de myndigheter och finansiella aktörer som använder uppgifterna.

14.22 Personuppgiftsbehandling

LSU efterfrågar att ansvarig registermyndighet säkerställer ett starkt integritets- och sekretesskydd för registrerade företrädare redan när de nya bestämmelserna träder i kraft.

Detta är särskilt angeläget för unga förtroendevalda i organisationer där uppgifter om engagemang kan avslöja exempelvis politisk eller religiös övertygelse. Det behöver finnas tydliga begränsningar för vilka personuppgifter som får behandlas, vem som får ta del av dem och under vilka förutsättningar uppgifterna får lämnas ut.

Avslutande synpunkter

LSU vill avslutningsvis understryka att arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism behöver förenas med ett värnande av föreningsfriheten och ungas möjligheter till att organisera sig.

Nya krav behöver vara proportionerliga och utformas med hänsyn till ungdomsrörelsens särskilda förutsättningar. Samtidigt måste staten ta ett större ansvar för samordning och förutsägbarhet, så att enskilda kontrollkrav inte tillsammans skapar onödiga hinder för föreningslivet.